

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА: ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ СОЦІАЛЬНЕ БУТТЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Мета практичного заняття: засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи, їх нормативно-правове регулювання відповідно до ЦК та інших актів законодавства України; закріплення навичок розв'язання кейсів, пов'язаних із реалізацією цих прав, набуття компетентностей зі складання юридичних документів, необхідних для захисту цих прав у випадку їх порушення.

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи: поняття, класифікація, зміст, умови реалізації.

2. Особисті немайнові права, що забезпечують індивідуалізацію особистості:

- право на ім'я, його зміну та використання (ст.ст.294-296 ЦК), на використання псевдоніму;

- право на індивідуальність (ст.300 ЦК);

- право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості (ст.309 ЦК);

- право на вибір роду занять (ст.312 ЦК).

3. Особисті немайнові права, що забезпечують недоторканність внутрішнього світу особистості, її автономність в суспільстві:

- право на повагу до гідності та честі (ст.297 ЦК). Практика ЄСПЛ щодо захисту гідності та честі (аналіз справи *Tamiz v. The United Kingdom*, 19.09.2017);

- право на повагу до людини, яка померла (ст.298 ЦК);

- право на недоторканність ділової репутації (ст.299 ЦК);

- право на особисте життя та його таємницю (ст.301 ЦК). Практика ЄСПЛ щодо захисту права на особисте (приватне) життя (аналіз справ *S. and Marper v. The United Kingdom* 04.12.2008; *Rotaru v. Romania* 04.05.2000; *Stubbings and Others v. The United Kingdom*, 22.10.1996);

- право на таємницю кореспонденції (ст.306 ЦК);

- право на особисті папери, розпорядження ними та право на ознайомлення з особистими паперами, які передані до фонду бібліотек або архівів (ст.303-305 ЦК);

- право на захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- і відео зйомок (ст.307 ЦК);

- право на охорону інтересів особи, зображеної на фотографіях та у інших художніх творах (ст.308 ЦК). Практика ЄСПЛ щодо захисту інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відео зйомок, охороні

інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах (аналіз справи *Reklos and Davourlis v. Greece* 15.01.2009);

- право на місце проживання (ст.310 ЦК) і право на недоторканність житла (ст.311 ЦК);

- право на свободу пересування (ст.313 ЦК).

4. Особисті немайнові права, що забезпечують фізичній особі суспільну взаємодію із іншими:

- право на інформацію (ст.302 ЦК). Захист персональних даних відповідно до стандартів ЄС;

- право на ознайомлення з особистими паперами, які передані до фонду бібліотек або архівів (ст.305 ЦК);

- право на свободу об'єднання (ст.314 ЦК);

- право на мирні зібрання (ст.315 ЦК).

5. Захист особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття: форми та способи.

Основні терміни і поняття

Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи; право на ім'я, псевдонім, право на честь, гідність та ділову репутацію, право на індивідуальність, право на таємницю особистого життя, право на особисті папери та таємницю кореспонденції, право на інформацію, право на свободу літературної, художньої, наукової та технічної творчості, цензура, право на вибір роду занять, право на місце проживання, право на недоторканість житла, право на свободу пересування, права особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відео-зйомки, права особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах, право на свободу об'єднання, право на мирні зібрання.

Завдання

Вирішити кейси:

Кейс 1. 17-ти літній Безіменний Семен Адольфович вирішив змінити своє ім'я, прізвище та по батькові щоб називатися Зеленський Володимир Олександрович.

Чи має він на це право? З якого віку особа може реалізувати своє право на зміну імені? Які підстави для зміни власного імені, прізвища та по батькові передбачені чинним законодавством?

Кейс 2. Т. працювала у міжнародній ІТ-компанії, яка займалась розробкою мобільних додатків. Відповідно до правил внутрішнього трудового розпорядку компанії, будь-яке особисте листування працівників у робочий час було заборонене. 31 березня 2025 року їй було повідомлено про звільнення у зв'язку з тим, що 11, 12, 13 березня в одному з мобільних додатків компанії вона вела листування зі своїм нареченим щодо деталей майбутнього весілля. Наречений так само працював у компанії, однак з 10 до 15 березня 2025 року знаходився у відпустці. Як доказ їй було пред'явлено

роздруківку переписки, у якій посадовою особою компанії, було підкреслено дати, час спілкування та виділено окремі фрази. На полях роздруківки також були коментарі тексту від двох інших посадових осіб компанії. Т. вважає, що її права були порушені і звільнення є незаконним.

Проаналізуйте ситуацію. Чи порушені права Т.? Якщо так, то які саме? У який спосіб вона може захистити свої права?

Тематика презентацій

1. Підстави та порядок зміни імені фізичної особи.
2. Захист ділової репутації юридичної особи.
3. Способи захисту честі та гідності фізичної особи.
4. Способи реалізації права на інформацію.
5. Умови реалізації права на свободу пересування.
6. Умови реалізації права на мирні зібрання.
7. Захист права на недоторканість житла.
8. Правове регулювання права на таємницю за законодавством України.
9. Захист персональних даних відповідно до стандартів ЄС.
10. Практика ЄСПЛ з захисту особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.